

บทที่ 5

บทสรุป

การให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการของไทยกับต่างประเทศในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2497 นั้น เป็นการให้ความช่วยเหลือซึ่งมีจำนวนและมูลค่าเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่ในช่วงดังกล่าวนั้น การให้ความช่วยเหลือเหล่านั้นเป็นการให้ความช่วยเหลือประเทศที่ประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติเป็นหลัก ต่อมาเมื่อไทยได้เข้าร่วมในแผนโคลัมโบ ในปี พ.ศ. 2497 การให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการแก่ต่างประเทศอย่างเป็นทางการเป็นระบบจึงได้เริ่มขึ้น และต่อมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2507 เมื่อไทยเริ่มให้ทุนการศึกษา อบรมและดูงานแก่ต่างประเทศโดยใช้งบประมาณของไทยเองทั้งหมด การให้ความช่วยเหลือของไทยจึงได้มีการขยายกว้างออกไปทั้งในด้านกิจกรรมและจำนวนประเทศที่ได้รับความช่วยเหลือจากไทย

ในส่วนการให้ความช่วยเหลือต่อลาวนั้น ไทยได้ให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการต่อลาวนับตั้งแต่ลาวได้รับเอกราช การให้ความช่วยเหลือส่วนใหญ่ในระยะแรกเป็นการให้ทุนการศึกษา วัสดุสิ่งของและเงินสดเป็นหลัก การให้ความช่วยเหลือดังกล่าวได้ชะลอลงเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในอินโดจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากที่เวียดนามใช้กำลังเข้ารุกรานกัมพูชา

เมื่อสถานการณ์ในอินโดจีนเปลี่ยนแปลงไปในช่วงหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมา และไทยได้มีท่าทีที่ต้องการพัฒนาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับประเทศในอินโดจีนมากขึ้น ประกอบกับสถานะทางเศรษฐกิจของไทยซึ่งได้มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในช่วงดังกล่าว รัฐบาลไทยจึงได้นำการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการแก่ต่างประเทศ มาใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศในอินโดจีนอย่างจริงจัง ดังจะเห็นได้ว่า งบประมาณในการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและ

วิชาการของไทยต่อประเทศในอินโดจีนได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในสมัยรัฐบาลนาย อานันท์ ปันยารชุน และนับจากนั้นเป็นต้นมาจนถึงปี พ.ศ. 2540 งบประมาณการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการของไทยต่อต่างประเทศก็ได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในการนี้ ไทยได้ให้ความช่วยเหลือต่อลาวทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐาน วัสดุสิ่งของและทุนการศึกษา อบรมและดูงานเป็นจำนวนมาก ในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ไทยได้ให้ความช่วยเหลือลาวในโครงการใหญ่ ๆ หลายโครงการ เช่น โครงการปรับปรุงสนามบินหลวงพระบาง โครงการพัฒนาศูนย์สาธารณสุขที่โพนโฮง และการปรับปรุงถนนในแขวงเวียงจันทน์ ส่วนในด้านการให้ความช่วยเหลือเป็นวัสดุสิ่งของ ไทยได้ให้ความช่วยเหลือวัสดุสิ่งของเพื่อสนับสนุนศักยภาพของลาวในด้านการศึกษาศาธารณสุขและการเกษตรเป็นหลัก และนับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2534 เป็นต้นมา ทุนการศึกษาที่ไทยให้กับลาวได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งในแง่จำนวนทุน ประเภทของทุนสาขาที่ใหญ่และมูลค่าของทุน

ในด้านองค์กรของไทยซึ่งมีหน้าที่ในการกำหนดและบริหารการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับต่างประเทศนั้น อาจนับได้ว่า ในปัจจุบันไทยยังอยู่ในช่วงปรับตัวในด้านการจัดองค์กรดังกล่าว ทั้งนี้เนื่องจากมีหน่วยราชการหลายหน่วยมีหน้าที่รับผิดชอบในการกำหนดและบริหารนโยบาย ประกอบกับหน่วยราชการเหล่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระทรวงการต่างประเทศและกรมวิเทศสหการต่างมีทัศนคติที่แตกต่างกันในประเด็นเกี่ยวกับหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้เนื่องจากทั้งสองหน่วยงานต่างก็มีความรับผิดชอบในด้านนโยบาย กระทรวงการต่างประเทศนั้นเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในประเด็นเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศในภาพรวม ดังนั้นนโยบายการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับต่างประเทศซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายต่างประเทศในภาพรวม จึงจำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของกระทรวงการต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม กรมวิเทศสหการได้ดูแลรับผิดชอบเรื่องการให้ทุนการศึกษามาตั้งแต่ต้น ซึ่งการจัดการดังกล่าว กรมวิเทศสหการรับผิดชอบด้านการกำหนดและบริหารนโยบายโดยที่กระทรวงการต่างประเทศไม่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องมากนัก ทั้งนี้เนื่องจากในขณะนั้นทุน

มีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้นการให้ทุนการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ จึงไม่ได้มีผลต่อนโยบายต่างประเทศในภาพรวมมากนัก ต่อมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 มูลค่าของการให้ความช่วยเหลือต่อต่างประเทศมีมากขึ้น ซึ่งมีผลทำให้เริ่มใช้การให้ความช่วยเหลือกับต่างประเทศดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายต่างประเทศได้มากขึ้น รัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน จึงได้มีความพยายามในการกำหนดองค์กรที่ดูแลรับผิดชอบทางด้านนโยบายและการบริหารนโยบายให้ชัดเจน อย่างไรก็ตาม ความพยายามดังกล่าวไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก ทั้งนี้เนื่องจากคณะกรรมการระดับชาติซึ่งตั้งขึ้นมาและมีหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวมักทำงานได้ไม่ต่อเนื่อง มีการเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้งตามการเปลี่ยนแปลงของรัฐบาล ในกรณี บทบาทของกระทรวงการต่างประเทศและกรมวิเทศสหการ ในการกำหนดและบริหารนโยบายในการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับต่างประเทศจึงได้มีการเปลี่ยนแปลงหลายครั้ง ตามที่คณะและบทบาทของรัฐมนตรีที่มีหน้าที่กำกับดูแลหน่วยราชการทั้งสองแห่ง สภาพดังกล่าวทำให้ปัญหาในประเด็นที่เกี่ยวกับองค์กรที่กำหนดนโยบายไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง ซึ่งปัญหาดังกล่าว เหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อการทำงานขององค์กรต่าง ๆ อย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

ในระดับของการบริหารนโยบายนั้นจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่ามีความซับซ้อนและมีปัญหามากกว่าการกำหนดนโยบาย ทั้งนี้เนื่องจากมีหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก นอกจากหน่วยงานในการประสานงานส่วนกลาง เช่น กระทรวงการต่างประเทศและกรมวิเทศสหการแล้ว ยังมีหน่วยงานในด้านปฏิบัติเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเป็นจำนวนมาก เช่น กระทรวงการคลัง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย ฯลฯ หน่วยงานเหล่านี้ต่างก็มีขอบเขตตามอำนาจหน้าที่และทักษะของตนในการดำเนินงานเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือกับต่างประเทศซึ่งบางครั้งก็มิได้สอดคล้องกับแนวทางของกระทรวงการต่างประเทศและกรมวิเทศสหการ ในกรณี ทั้งสองหน่วยงานดังกล่าวก็ไม่อยู่ในฐานะที่จะควบคุมการทำงาน of หน่วยงานอื่น ๆ ได้ เพราะกระทรวงการต่างประเทศและกรมวิเทศ-

สหการสามารถกำกับดูแลได้เฉพาะในกรอบหลักเกี่ยวกับนโยบายและการบริหารในภาพรวม ส่วนการปฏิบัติงานนั้นอยู่ในอำนาจของหน่วยงานที่ปฏิบัติโดยตรง

ในการนี้ จะเห็นได้ว่าองค์กรต่าง ๆ ของไทยต่างแข่งขันกันเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือกับต่างประเทศ โดยแต่ละองค์กรต่างก็มีทัศนคติและอำนาจหน้าที่ของตนในการเข้ามาดำเนินการในระดับต่าง ๆ กัน ซึ่งการดำเนินการต่าง ๆ เหล่านี้ในบางครั้งไม่มีความสอดคล้องกับการดำเนินการขององค์กรอื่น ๆ ซึ่งมีผลทำให้เกิดปัญหาในการให้ความช่วยเหลือกับต่างประเทศ โดยฝ่ายการเมืองซึ่งอยู่ในฐานะที่จะเข้ามาแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ก็มีทัศนคติที่แตกต่างกันและไม่ได้เข้ามาแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจัง นอกจากนี้ การที่ผู้บริหารระดับรัฐบาลเข้ามาเปลี่ยนองค์ประกอบของคณะกรรมการบ่อยครั้งยังเป็นการเพิ่มปัญหาให้มากยิ่งขึ้นยิ่งกว่าจะเป็นการแก้ปัญหา ปัญหาดังกล่าวนี้นสอดคล้องกับแนวคิดของ Graham T. Allison ที่เรียกว่า แนวทางการเมืองของระบบรัฐบาล (Governmental Politics Model) ซึ่งพยายามที่จะอธิบายถึงการกำหนดและดำเนินนโยบายที่ถูกจำกัดด้วยกลไกและโครงสร้างของระบบราชการ นโยบายของรัฐจึงเป็นปรากฏการณ์ที่เป็นผลมาจากการแข่งขันกันในการเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายขององค์กรต่าง ๆ ดังนั้น นโยบายของรัฐจึงเป็นผลของการแข่งขันและต่อรองของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การแข่งขันกันในการผลักดันให้เกิดนโยบายนั้น เป็นผลมาจากการที่องค์กรหรือกลุ่มผลประโยชน์หลายกลุ่มแข่งขันในกระบวนการเดียวกัน เพื่อตอบสนองต่อเป้าหมายที่แตกต่างกันหรือต่างระดับกัน ซึ่งเป้าหมายต่าง ๆ ดังกล่าวนั้นมีทั้งเป้าหมายในระดับชาติ เป้าหมายในระดับองค์กร และเป้าหมายในระดับบุคคล

แนวทางการเมืองในระบบรัฐบาล เน้นถึงตัวแสดงในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้นำองค์กรทั้งหลาย ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามกระบวนการและแบบแผนที่ไว้ประจำขององค์กร นอกจากนี้ หน่วยงานต่าง ๆ ในระบบราชการ ก็จะมีการดำเนินการตามขอบเขตความถนัดของตนเพื่อผลประโยชน์ขององค์กรด้วย ฉะนั้น ตัวแบบนี้จึงสามารถอธิบายได้ชัดเจนถึงปัญหาความขัดแย้งหรือการเมืองภายในขององค์กรต่าง ๆ

ของรัฐบาลที่มีส่วนในการตัดสินใจ รวมทั้งทำให้เห็นถึงระดับของการเข้ามามีส่วนร่วมในประเด็นปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการกำหนดและดำเนินนโยบายต่าง ๆ ของประเทศ

นอกจากนั้น การที่มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลและคณะรัฐมนตรีหลายครั้ง ในช่วงเวลาที่ไม่ห่างกันมากนัก ทำให้การปรับองค์กรในการกำหนดและบริหารนโยบายดังกล่าวขาดความต่อเนื่อง รัฐบาลไทยตั้งแต่รัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันได้พยายามจัดตั้งองค์กรในการกำหนดและบริหารนโยบายการให้ความช่วยเหลือแก่ต่างประเทศมาโดยตลอด เช่น มีการจัดตั้งคณะกรรมการพิจารณาการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการแก่ต่างประเทศ คณะกรรมการดำเนินนโยบายความช่วยเหลือกับต่างประเทศ คณะกรรมการนโยบายความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับต่างประเทศตามลำดับ ในด้านการให้ความช่วยเหลือต่อลาว นั้น การให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการของไทยต่อลาวได้มีการดำเนินการภายใต้กรอบของคณะกรรมการความร่วมมือไทย - ลาวและการประชุมหารือว่าด้วยความร่วมมือทางวิชาการไทย - ลาว

นอกจากนั้น ไทยยังได้จัดทำแผนการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการแก่ต่างประเทศขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินนโยบายดังกล่าวให้มีทิศทางชัดเจนมากขึ้น ซึ่งแผนดังกล่าวได้แก่ “แนวทางการดำเนินงานด้านการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการแก่ต่างประเทศ” และ “แผนการให้ความร่วมมือทางวิชาการแก่ต่างประเทศ” ซึ่งจัดทำขึ้นในปี พ.ศ. 2534 และ พ.ศ. 2539 ตามลำดับ โดยในแผนฯ ทั้งสองดังกล่าวนี้ ได้ระบุถึงแนวทางในการให้ความช่วยเหลือลาวอย่างค่อนข้างเป็นระบบทั้งในแง่เป้าหมาย ประเภทของโครงการ งบประมาณ ฯลฯ และเมื่อพิจารณาในแง่ของงบประมาณแล้ว แผนฯ ทั้งสองได้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของลาวในทัศนะของไทย โดยแผนฯ ได้กำหนดให้ลาวได้รับความช่วยเหลือจากไทยมากกว่าประเทศอื่น ๆ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะได้มีความพยายามในการจัดองค์กรเพื่อกำหนดและบริหารนโยบายการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการ ตลอดจนจัดทำแผนการให้ความช่วยเหลือขึ้นก็ตาม แต่การให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการของไทยต่อต่างประเทศในภาพรวมตลอดจนการให้ความช่วยเหลือต่อลาวนั้นก็ยังมีประสบปัญหาในหลายด้าน เช่น ความล่าช้าในการดำเนินโครงการ ความไม่เหมาะสมของโครงการ ขั้นตอนทางด้านงบประมาณและการคลังของไทย ความไม่พร้อมของลาวในการรับความช่วยเหลือในบางด้าน ฯลฯ

ในการศึกษาการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการแก่ลาวครั้งนี้ ได้พบประเด็นต่าง ๆ ที่น่าสนใจเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือของไทยต่อลาวหลายประการ

ในประการแรก การให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการของไทยต่อลาวเกิดขึ้นภายใต้บริบทของความสำคัญทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมวัฒนธรรมระหว่างไทยกับลาวโดยรวม ดังนั้น ความสัมพันธ์อันดีระหว่างไทยกับลาวทางด้านการเมืองย่อมมีส่วนเอื้ออำนวยต่อการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการของไทยต่อลาวดังกล่าว ในด้านเศรษฐกิจ กิจกรรมทางเศรษฐกิจของไทยในลาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการได้เปรียบดุลการค้าต่อลาวอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการลงทุนซึ่งหวังผลระยะสั้นของไทยในลาวมีผลทำให้ลาวค่อนข้างระมัดระวังในการรับความช่วยเหลือจากไทย ทั้งนี้เนื่องจากไม่ต้องการพึ่งพิงไทยมากเกินไป ส่วนความใกล้ชิดทางสังคมวัฒนธรรมระหว่างไทยกับลาวนั้น เป็นทั้งปัจจัยที่เอื้ออำนวยและเป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการให้ความช่วยเหลือดังกล่าว กล่าวคือ การที่ไทยมีวัฒนธรรมที่ใกล้ชิดกับลาวนั้น มีผลทำให้การให้ความช่วยเหลือของไทยที่มีต่อลาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านวิชาการเป็นไปได้โดยสะดวก ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีอุปสรรคทางด้านภาษา ในขณะที่ความใกล้ชิดกันในทางวัฒนธรรมดังกล่าวก็มีผลทำให้ลาวหวาดระแวงว่าไทยจะครอบงำลาวทางวัฒนธรรม ซึ่งความรู้สึกดังกล่าว ทำให้ลาวค่อนข้างระมัดระวังเป็นอย่างมากในการรับความช่วยเหลือจากไทย

ในประการที่สอง การที่ไทยได้ให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการต่อลาวมากกว่าประเทศอื่น ๆ มาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในช่วงก่อนที่จะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในลาวและในช่วงปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นทัศนะของผู้นำไทยในประเด็นที่เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการแก่ต่างประเทศเป็นอย่างดี โดยสภาพดังกล่าวได้สะท้อนถึงบทบาทของปัจจัยด้านความมั่นคง ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและปัจจัยทางด้านความผูกพันทางสังคมวัฒนธรรมซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจของผู้นำไทยในการให้ความช่วยเหลือ ทั้งนี้ เนื่องจากลาวมีความสำคัญต่อไทยในด้านความมั่นคงมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ในช่วงสงครามเย็น ในปัจจุบันนั้น แม้ว่าสงครามเย็นได้สิ้นสุดลงแล้ว และการเผชิญหน้ากับประเทศในอินโดจีนก็ลดความตึงเครียดลง แต่ลาวก็ยังคงมีความสำคัญต่อไทยในด้านความมั่นคงในลักษณะอื่น ๆ เช่น การลักลอบเข้าเมือง ปัญหาการค้ายาเสพติด ปัญหาการค้าของเถื่อน ฯลฯ ในด้านเศรษฐกิจ การที่ไทยได้เปรียบดุลการค้าต่อลาวอย่างต่อเนื่อง ความแตกต่างในด้านระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการที่ไทยหวังที่จะได้ประโยชน์จากการพัฒนาไฟฟ้าพลังน้ำของลาวในอนาคต ทำให้ไทยจำเป็นต้องใช้การให้ความช่วยเหลือลาวเป็นเครื่องมือในการประสานความสัมพันธ์กับลาว ส่วนความใกล้ชิดทางวัฒนธรรมนั้น มีผลในเชิงจิตวิทยาทำให้ไทยเห็นว่า การให้ความช่วยเหลือลาวเป็นเสมือนการให้ความช่วยเหลือ “บ้านพี่เมืองน้อง” ซึ่งไทยในฐานะที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจมากกว่าลาว ควรให้ความช่วยเหลือประเทศเพื่อนบ้านที่มีความใกล้ชิดทางวัฒนธรรมและยังมีเศรษฐกิจที่ยังไม่ได้พัฒนาไปมากนักเช่นลาว

ในประการที่สาม ความช่วยเหลือของไทยต่อลาวตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเป็นการให้ความช่วยเหลือที่ลาวขอมาเป็นหลัก และไทยมักพิจารณาให้ความช่วยเหลือตามที่ลาวขอมาเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น แม้ว่าไทยจะได้จัดทำแผนการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการของไทยต่อลาวขึ้น แต่แผนฯ ต่างๆ ดังกล่าวซึ่งไทยทำขึ้นฝ่ายเดียวไม่อาจนำมาดำเนินการได้อย่างจริงจัง ทั้งนี้เนื่องจากความต้องการของลาวมักไม่ตรงกับแผนการให้ความช่วยเหลือที่ไทยได้กำหนดไว้ ปัญหาดังกล่าวเป็นผลมาจาก

การขาดการประสานงานและทำความเข้าใจระหว่างกันที่มากเพียงพอ ทำให้แผนฯ ดังกล่าวไม่ได้สะท้อนผลประโยชน์ร่วมกันของทั้งไทยและลาวอย่างแท้จริง

ในประการที่สี่ ลาวได้ดำเนินนโยบายอย่างระมัดระวังเป็นอย่างมากในการรับความช่วยเหลือจากไทย ทั้งนี้เนื่องจากลาวเป็นประเทศที่เล็กกว่าไทยมาก ไม่ว่าจะพิจารณาจากศักยภาพด้านใดก็ตาม รวมทั้งลาวมีขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมใกล้เคียงกับไทยมากกว่าประเทศอื่น ๆ ดังนั้นลาวจึงกลัวการครอบงำจากไทยทั้งในด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรม ดังจะเห็นได้ว่าในระยะหลัง ลาวพยายามขอทุนการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษามากขึ้น ซึ่งการขอทุนในระดับดังกล่าวนี้ นอกจากจะมีผลต่อการสร้างบุคลากรที่มีความรู้ให้กับลาวแล้ว ยังน่าเชื่อได้ว่าลาวเกรงว่านักศึกษาลาวซึ่งมาศึกษาในระดับปริญญาตรีจะถูกครอบงำโดยวัฒนธรรมไทยได้ง่าย เนื่องจากนักศึกษาเหล่านั้นมักจะเข้ามาศึกษาในขณะที่ยังมีอายุน้อย และจำเป็นต้องศึกษาอยู่ในไทยเป็นเวลานาน ในขณะที่นักศึกษาลาวที่เข้ามาศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาเป็นนักศึกษาที่มีวุฒิภาวะมากกว่า และใช้เวลาศึกษาอยู่ในไทยน้อยกว่า ดังนั้นนักศึกษาเหล่านี้จึงถูกครอบงำโดยวัฒนธรรมไทยได้ยากกว่า

ประการที่ห้า การให้ความช่วยเหลือในรูปของโครงสร้างพื้นฐานที่ไทยให้ความช่วยเหลือต่อลาวนั้น แม้ว่าจะเป็นโครงการที่ลาวแสดงความพึงพอใจตลอดจนสามารถรับรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรมก็ตาม แต่โครงการต่างๆ เหล่านี้ก็เป็โครงการที่ใช้เงินจำนวนมาก และมีประสบการณ์อุปสรรคระหว่างการค้าเนินการ ทั้งนี้เนื่องจากไทยยังมีประสบการณ์จำกัดในการให้ความช่วยเหลือในโครงการขนาดใหญ่

ประการที่หก เป็นประเด็นเกี่ยวกับสัดส่วนของการให้ทุนฝึกอบรมและทุนดูงานที่ไทยให้ต่อลาว โดยทุนในลักษณะดังกล่าวมีค่อนข้างมากเมื่อเปรียบเทียบกับทุนการศึกษาซึ่งเป็นทุนระยะยาว เช่น การศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโท เนื่องจากผู้ที่มาฝึกอบรมและดูงานในไทยมักใช้เวลาอยู่ในไทยค่อนข้างสั้น ตลอดจนได้มีโอกาสในการพบปะกับคนไทยน้อย ดังนั้น ผลของทุนระยะสั้นเหล่านี้ที่มีต่อ

การสร้างทัศนคติที่ดีของลาวต่อไทยจึงมีอยู่อย่างจำกัดเมื่อเปรียบเทียบกับกรให้ทุนการศึกษาระยะยาว

ประการที่เจ็ด แม้ว่าไทยได้ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการต่อลาวอย่างต่อเนื่อง แต่การให้ความช่วยเหลือส่วนใหญ่มักเป็นการให้ความช่วยเหลือโดยการให้ทุนการศึกษาทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยให้ชาวลาวเดินทางเข้ามาศึกษาในไทย แต่การส่งผู้เชี่ยวชาญของไทยไปช่วยเหลือโครงการต่าง ๆ ในสถาบันการศึกษาและในองค์กรของลาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดส่งผู้เชี่ยวชาญเพื่อทำการศึกษาเบื้องต้น (project design) ซึ่งถือได้ว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อความสำเร็จของโครงการ ยังมีอย่างค่อนข้างจำกัดเป็นอย่างมาก ผู้เชี่ยวชาญของไทยมักขาดประสบการณ์ในการริเริ่มโครงการใหม่ ๆ เพราะผู้เชี่ยวชาญไทยส่วนใหญ่ไม่ใช่มืออาชีพ จึงมักขาดทักษะในการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการ รวมทั้งแนวทางและกรอบเวลาของการดำเนินงานที่ชัดเจน ในการนี้ คณะผู้เชี่ยวชาญของไทยจึงมักเสนอการศึกษาในลักษณะการรายงานภารกิจของแต่ละฝ่ายที่จะต้องดำเนินการในโครงการเท่านั้น (มิ่งสรรพ ขาวสอาดและสมบัติ แซ่แฮ่, 2540: 190-191)

ประการที่แปด เป็นประเด็นที่เกี่ยวกับสัมฤทธิ์ผลในการศึกษาของนักศึกษาลาวในไทยซึ่งยังมีปัญหาอยู่ในหลายด้าน เช่น ปัญหาการเรียนไม่จบหลักสูตร การได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ การใช้เวลาในการเรียนนานกว่ากำหนด ฯลฯ ทั้งนี้ ปัญหาส่วนใหญ่เป็นผลมาจากความแตกต่างในพื้นฐานความรู้ของนักศึกษาของไทยและลาว นอกจากนั้น การขาดความรู้ภาษาไทยที่ดีเพียงพอก็เป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการศึกษานักศึกษาลาวในไทย

ประการที่เก้า การจัดองค์กรของไทยซึ่งเกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการแก่ต่างประเทศนั้น แม้ว่าในปัจจุบันจะเป็นระบบมากขึ้น แต่ก็ยังไม่มีความเป็นเอกภาพมากนัก ดังจะเห็นได้ว่า ยังมีองค์กรต่าง ๆ หลายองค์กรที่ยังคงมีบทบาทในการกำหนดและบริหารนโยบายการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและ

วิชาการแก่ต่างประเทศซึ่งมีผลทำให้เกิดความสับสนและเกิดความล่าช้าในการดำเนินงานแม้ในหน่วยงานเดียวกัน เช่น กระทรวงการต่างประเทศก็ยังมีถึง 3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือต่อลาว ได้แก่ กรมเศรษฐกิจ กรมเอเชียตะวันออก และกรมสารนิเทศ

ประการที่สิบนั้น เป็นประเด็นเกี่ยวกับความสนใจของผู้นำรัฐบาลซึ่งมีผลเป็นอย่างมากต่อการดำเนินนโยบายในการให้ความช่วยเหลือต่อลาวและประเทศอื่น ๆ ในช่วงที่มีรัฐบาลซึ่งไม่ได้ให้ความสนใจต่อประเด็นดังกล่าวมากเท่าที่ควรนั้น การดำเนินนโยบายที่เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเหล่านี้ก็จะไม่ได้รับการสนับสนุนมากนัก ดังจะเห็นได้ว่า การให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับต่างประเทศได้รับความสนใจเป็นอย่างมากจากรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน จึงได้มีการจัดสรรงบประมาณและจัดตั้งองค์กรเพื่อรับผิดชอบในภารกิจดังกล่าว แต่ในรัฐบาลต่อมาซึ่งไม่ได้ให้ความสนใจต่อนโยบายดังกล่าวมากนัก งบประมาณและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือดังกล่าวก็ไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร

ประการที่สิบเอ็ด ไทยยังไม่เคยมีการประเมินผลในการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการแก่ลาวอย่างจริงจัง ทำให้ไม่สามารถทราบได้ว่าการให้ความช่วยเหลือในช่วงที่ผ่านมา นั้น สำเร็จสมตามความมุ่งหมายมากน้อยเพียงใด

ประการที่สิบสอง แผนต่าง ๆ ของไทยในการให้ความช่วยเหลือแก่ลาวและประเทศอื่น ๆ นั้น ได้รับการกำหนดขึ้นในช่วงที่ไทยมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูง ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับศักยภาพของไทยหลังปี พ.ศ. 2540 ซึ่งมีปัญหาทางเศรษฐกิจ แม้แต่ “แผนการให้ความร่วมมือทางวิชาการแก่ต่างประเทศ พ.ศ. 2541-2543” ก็เป็นแผนซึ่งจัดทำขึ้นก่อนที่ไทยจะมีปัญหาทางเศรษฐกิจ

เมื่อพิจารณาในส่วนของการกำหนดและการบริหารนโยบายการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการของไทยต่อลาว รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือต่อ

ต่างประเทศในภาพรวมแล้ว จะเห็นได้ว่า การกำหนดและบริหารนโยบายดังกล่าวของไทยนั้นมีลักษณะที่สอดคล้องกับกรอบความคิด “การเมืองในระบบรัฐบาล” (Governmental Politics Model) ซึ่งเชื่อว่า การกำหนดและบริหารนโยบายนั้น จะถูกจำกัดด้วยกลไกและโครงสร้างของระบบราชการ ทั้งนี้เนื่องจากนโยบายของรัฐนั้น เป็นผลมาจากการแข่งขันกันในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดและบริหารนโยบาย โดยองค์กรต่าง ๆ ดังนั้น นโยบายของรัฐจึงมักเป็นผลผลิตของการแข่งขันและการต่อรองของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายนั้น ๆ ในกรณี Graham T. Allison ได้เสนอความเห็นว่าการแข่งขันดังกล่าวนี้ ไม่จำเป็นจะต้องแข่งขันกันเพื่อตอบสนองต่อเป้าหมายเดียวกัน เพราะในประเด็นเดียวกันนั้นแต่ละองค์กรอาจมีเป้าหมายที่แตกต่างกัน ดังนั้น การกำหนดและบริหารนโยบายจึงเป็นการแข่งขันกันขององค์กรต่าง ๆ ของรัฐในกระบวนการเดียวกันเพื่อเป้าหมายเดียวกันหรือแตกต่างกันก็ได้ ในกรณี แนวทางการศึกษาแบบการเมืองในระบบรัฐบาลจึงเน้นถึงตัวแสดงที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้นำองค์กรทั้งหลาย ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามกระบวนการและแบบแผนที่ใช้ประจำขององค์กร โดยที่องค์กรเหล่านี้จะดำเนินการตามขอบเขตอำนาจและความถนัดของตนเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมและผลประโยชน์ขององค์กรในเวลาเดียวกัน

ในกรณีของการกำหนดและบริหารนโยบายการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการของไทยต่อต่างประเทศนั้น จะเห็นได้ว่ามีองค์กรหลายองค์กรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดและบริหารนโยบายดังกล่าว ซึ่งองค์กรต่าง ๆ เหล่านี้ แม้จะมีขอบเขตหน้าที่ของตน แต่ก็มีความไม่ชัดเจนในขอบเขตหน้าที่ดังกล่าวมากนัก ดังนั้นแต่ละองค์กรจึงมุ่งที่จะกำหนดและบริหารนโยบายตามทัศนะและอำนาจหน้าที่ของตน ซึ่งในหลายกรณีซ้ำซ้อนและไม่สอดคล้องกับองค์กรอื่น ในการนี้จะเห็นได้ว่ากระทรวงการต่างประเทศและกรมวิเทศสหการมีขอบเขตการทำงานที่ใกล้เคียงกัน โดยการแบ่งแยกหน้าที่ขององค์กรทั้งสององค์กรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับต่างประเทศนั้น เป็นผลมาจากพัฒนาการของแต่ละองค์กร ตลอดจนแนวทางของผู้นำในรัฐบาลในแต่ละยุคสมัย ดังจะเห็นได้ว่ามี

การสับเปลี่ยนกันระหว่างองค์กรทั้งสององค์กรนี้ในการเป็นองค์กรหลักในการกำหนดและบริหารนโยบายการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการต่อต่างประเทศ แม้ว่าจะได้มีความพยายามในการจัดตั้งคณะกรรมการต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อประสานงานระหว่างองค์กรต่าง ๆ เหล่านี้ แต่คณะกรรมการต่าง ๆ ดังกล่าวก็สามารถแก้ไขปัญหาได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากองค์กรซึ่งเป็นองค์กรหลักของแต่ละคณะกรรมการมักจะผลักดันให้คณะกรรมการดำเนินการตามแนวทางของตน ดังนั้น องค์กรอื่นซึ่งมีแนวทางที่แตกต่างออกไปจึงมักลดบทบาทของตนในคณะกรรมการดังกล่าวลง และหันไปดำเนินการตามช่องทางอื่นในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตนแทน นอกจากนี้ ยังได้มีการศึกษาด้านการให้ความช่วยเหลืออีกหลายด้านซึ่งไม่ได้อยู่ภายใต้กรอบของคณะกรรมการหลักที่รัฐบาลตั้งขึ้น ซึ่งลักษณะดังกล่าวมีผลทำให้นโยบายไม่ได้ถูกพิจารณาในกรอบเดียวกันทั้งหมด และการที่องค์กรต่าง ๆ ของไทยมีการประสานงานกันในแนวนอน (horizontal) เป็นส่วนใหญ่มีผลทำให้นโยบายที่กำหนดออกมามักเป็นการประนีประนอมระหว่างองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมากกว่าที่จะเป็นการกำหนดนโยบายอย่างมีเอกภาพบนหลักของเหตุและผลตามแนวทางการศึกษาแบบ Rational Actor Model

จากการศึกษาการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการของไทยต่อลาวนี้ ทำให้เห็นว่า การให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการของไทยต่อลาวควรมีการปรับปรุงในหลายประเด็น

ประการแรก ไทยควรเน้นการให้ทุนการศึกษาในระดับปริญญาแก่ลาวมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากไทยมีความพร้อมในด้านดังกล่าวอยู่แล้ว และในขณะเดียวกันไทยควรลดทุนการฝึกอบรมและดูงานระยะสั้นลง ทั้งนี้เนื่องจากการให้ทุนการศึกษาในระดับปริญญาจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมลาวตลอดจนเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างไทยและลาวได้ดีกว่าการฝึกอบรมและดูงานระยะสั้น ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาลาวที่เข้ามาศึกษาระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาในไทยจะได้มีโอกาสพัฒนาศักยภาพทางวิชาการอย่างจริงจัง นอกจากนั้น การที่นักศึกษา

เหล่านี้อาศัยอยู่ในไทยเป็นเวลานาน จะมีผลทำให้เกิดความคุ้นเคยกับวัฒนธรรมไทย ซึ่งจะมีผลดีต่อการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ลาวต่อไปในอนาคต ในการนี้ แม้ว่าลาวมีแนวโน้มที่จะขอทุนในระดับบัณฑิตศึกษาในสัดส่วนที่มากขึ้น แต่ไทยควร พิจารณาการให้ทุนดังกล่าวอย่างรอบคอบ ทั้งนี้เนื่องจาก การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา เป็นการศึกษาที่มีค่าใช้จ่ายสูง และบุคลากรในระดับปริญญาตรีน่าจะมีความเหมาะสม กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมลาวมากกว่าบุคลากรในระดับบัณฑิตศึกษาซึ่งมักจะ เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (โปรดดูภาคผนวกที่ 9)

ประการที่สอง ไทยควรปรับองค์กรในส่วนที่ประสานติดต่อกับลาวให้เป็น เอกภาพมากขึ้น แม้ว่าจะมีการแบ่งส่วนราชการของไทยในการกำหนดและบริหาร นโยบายดังกล่าว แต่ในการติดต่อกับลาวนั้น ควรจะมีองค์กรของไทยเพียงองค์กรเดียว ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการติดต่อประสานงานกับลาว ส่วนการประสานงานระหว่างส่วน ราชการต่าง ๆ ของไทยนั้นถือเป็นเรื่องภายในของไทย ในอดีตที่ผ่านมา นั้น จะเห็น ได้ว่า มีองค์กรต่าง ๆ ของไทยหลายองค์กรที่มีหน้าที่ติดต่อกับลาวเกี่ยวกับการให้ ความช่วยเหลือ ซึ่งความซับซ้อนต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นสิ่งที่ฝ่ายลาวสามารถรับรู้ได้ และ ในบางกรณีองค์กรของไทยบางองค์กรก็ได้ตกลงที่จะให้ความช่วยเหลือลาวโดยองค์กร อื่นที่เกี่ยวข้องได้รับทราบเกี่ยวกับการตกลงดังกล่าวในภายหลัง

ประการที่สาม ไทยควรสนับสนุนให้เอกชนและองค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามา มีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือแก่ลาวมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อลดภาระทางด้าน งบประมาณของรัฐบาล นอกจากนี้ การให้ความช่วยเหลือในลักษณะที่ไม่เป็น ทางการค้าดังกล่าว อาจมีผลในการลดความหวาดระแวงของลาวที่มีต่อเอกชนไทยให้ น้อยลงได้ในระดับหนึ่ง

ประการที่สี่ ไทยกับลาวควรร่วมกันจัดทำแผนความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และวิชาการในระยะยาวขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การเตรียมการทั้งทางด้านงบประมาณและ ด้านการบริหารจัดการอื่น ๆ เป็นไปอย่างมีระบบมากขึ้น ทั้งในประเทศผู้ให้และ

ประเทศผู้รับ ในอดีตที่ผ่านมาการจัดทำแผนการให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ ดำเนินการ โดยไทยฝ่ายเดียว โดยองค์กรที่จัดทำแผนฯ จะประเมินความต้องการความช่วยเหลือ จากต่างประเทศของลาว และนำมาวางแผนว่าไทยจะให้ความช่วยเหลือลาวในลักษณะ ใดบ้าง แต่เนื่องจากการให้ความช่วยเหลือของไทยต่อลาวส่วนใหญ่มักเป็นไปตามที่ ลาวขอมา ดังนั้น การให้ความช่วยเหลือจึงมักไม่เป็นไปตามแผนฯ ที่ได้กำหนดไว้

ประการที่ห้า ไทยควรหลีกเลี่ยงการจัดตั้งสำนักงานหรือองค์กรใด ๆ ที่จะ ทำให้ลาวมีความรู้สึกในทางลบต่อการรับความช่วยเหลือจากไทย เช่น ไทยไม่ควรจัด ตั้งสำนักงานถาวรของไทยในลาวซึ่งทำหน้าที่ในการเป็นตัวแทนในการให้หรือ ประเมินการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการของไทยต่อลาว การ ประเมินผลของการให้ความช่วยเหลือนั้น ควรใช้ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นกลาง มีคุณธรรม และมีชื่อเสียง โดยเป็นตัวแทนของฝ่ายไทยและลาวฝ่ายละหนึ่งคน ในการนี้ การ ทำงานการประเมินดังกล่าวต้องเป็นไปอย่างอิสระ และในกรณีที่จำเป็นทั้งสองฝ่าย ควรมีสิทธิตั้งผู้เชี่ยวชาญพิเศษเฉพาะด้านเพื่อศึกษาหาข้อเท็จจริงเฉพาะเรื่องเพื่อทำ รายงานการประเมินเป็นความลับเสนอต่อผู้รับผิดชอบสูงสุดของโครงการฯ ด้วย

ประการที่หก ไทยไม่ควรนำการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและ วิชาการของไทยต่อลาวมาเป็นประเด็นในการต่อรองเพื่อเจรจาในปัญหาประเด็นอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านเศรษฐกิจหรือการเมืองก็ตาม เพราะการกระทำดังกล่าวจะเป็น การย่ำให้ฝ่ายลาวเชื่อว่า การให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการของไทยต่อ ลาวเป็นเครื่องมือของไทยเพื่อเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ในลาว

ประการที่เจ็ด การให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการของไทยต่อ ลาวในบางโครงการควรกำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนาภูมิภาคอินโดจีน โดยส่วนรวม เช่น โครงการพัฒนาหกลเหลี่ยมเศรษฐกิจ โครงการพัฒนาลุ่ม แม่น้ำโขง ฯลฯ ทั้งนี้เนื่องจากการให้ความช่วยเหลือที่สอดคล้องกับโครงการการ พัฒนาต่าง ๆ ดังกล่าวจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อทั้งไทยและลาวร่วมกัน

ประการที่แปด การปฏิบัติงานในโครงการต่าง ๆ ของไทยนั้นควรเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ของไทยเข้าไปอยู่ในพื้นที่ลาวเป็นเวลานานมากขึ้นเพื่อให้เจ้าหน้าที่เหล่านี้มีความใกล้ชิดกับชาวลาวและเข้าใจสถานการณ์ทางเศรษฐกิจได้อย่างแท้จริง และเนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับลาวนั้นเป็นประเด็นที่มีความอ่อนไหวสูงจึงควรมีการจัดประชุมพิเศษเพื่อให้เจ้าหน้าที่เหล่านี้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานในลาว เนื้อหาของการประชุมพิเศษควรครอบคลุมความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างไทยกับลาว

ประการที่เก้า ผู้รับผิดชอบโครงการต่าง ๆ ของไทยในลาวไม่ว่าจะเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ ควรสามารถปฏิบัติหน้าที่จนสิ้นสุดโครงการ ไม่ควรมีการเปลี่ยนตัวผู้รับผิดชอบโครงการบ่อยครั้ง ทั้งนี้เพราะมักจะทำให้ประสบปัญหาเนื่องจากขาดความต่อเนื่อง

ประการที่สิบ การให้ความช่วยเหลือของไทยต่อลาวควรเน้นการให้ความช่วยเหลือที่ครบวงจร เช่น เมื่อมีการสร้างโรงเรียนหรือโรงพยาบาลให้แก่ลาวแล้วไทยก็ควรให้ความช่วยเหลือทางด้านวัสดุอุปกรณ์และทุนการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อโครงการดังกล่าวด้วย ซึ่งการช่วยเหลือในลักษณะดังกล่าวจะทำให้เห็นผลที่เป็นรูปธรรมมากกว่าการให้ความช่วยเหลือด้านโครงสร้างพื้นฐาน วัสดุอุปกรณ์และทุนการศึกษาที่แยกต่างหากออกจากกัน เช่น การให้ความช่วยเหลือด้านระบบสาธารณสุขที่ไทน์โฮงนั้น อาจนับได้ว่าเป็นโครงการที่มีลักษณะใกล้เคียงกับรูปแบบดังกล่าว

ประการที่สิบเอ็ด การให้ความช่วยเหลือต่อลาวนั้น หากมีความเป็นไปได้ควรสนับสนุนความร่วมมือผ่านองค์กรของลาวที่มีอยู่แล้ว เช่น การให้ความช่วยเหลือผ่านสหพันธ์แม่หญิงลาวซึ่งเป็นองค์กรสตรีที่เข้มแข็งและมีการจัดตั้งในทุกระดับ ซึ่งการดำเนินการในลักษณะดังกล่าวนี้ นอกจากจะเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายแล้ว ยังมีผลต่อความสำเร็จของโครงการด้วย ทั้งนี้เนื่องจากองค์กรของลาวย่อมเข้าใจสภาพแวดล้อมทางสังคมของลาวได้ดีกว่าไทย

ประการที่สิบสอง ควรมีการจัดทำโครงการวิจัยร่วมกันระหว่างนักวิชาการไทย-ลาว โดยไทยเป็นฝ่ายรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งสองฝ่าย และการที่มีนักวิชาการลาวมาร่วมทำวิจัยด้วยนั้น จะมีข้อดีในด้านการเข้าถึงข้อมูลและความเข้าใจในบริบทของสังคมลาว

การปรับปรุงการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการของไทยต่อลาวนั้น นับเป็นสิ่งที่จำเป็นในการพัฒนาความสัมพันธ์ไทย-ลาวให้ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ไทยไม่ควรคาดหวังว่าไทยจะได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากการให้ความช่วยเหลือดังกล่าว แต่ควรมองว่าการให้ความช่วยเหลือต่อลาวอย่างสร้างสรรค์จะช่วยทำให้ลาวลดความไม่ไว้วางใจที่มีต่อไทยได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งความรู้สึกดังกล่าวจะมีผลทำให้ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจในด้านอื่น ๆ เช่น การค้าและการลงทุน รวมทั้งความสัมพันธ์ทางการเมืองมีความราบรื่นมากยิ่งขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย